

GULDBERGS HALD

Læs om en af Halds mest kendte ejere, tidligere statsminister Ove Høegh-Guldberg

Ove Høegh-Guldberg

Halds mest berømte ejer hed Ove Høegh-Guldberg. Han var søn af en fattig bedemand, men fik alligevel mulighed for at studere. Senere blev han lærer for prins Frederik.

Guldberg var heldig. Han og Frederik blev venner, og derfor blev han en af Danmarks mest magtfulde mænd.

Kongen hed Christian den 7. Han var bindegale. Derfor måtte han have hjælp til at regere. Han valgte sin læge, som hed Johann Friedrich Struensee. Der var mange, som var rasende over at Struensee hjalp kongen med at regere. De syntes, at han havde for meget magt, og det syntes de ikke, at han fortjente. For det første var Struensee fra

Guldberg gik med paryk. Det gjorde bønderne ikke. Det var kun de rige og fine, som gik med paryk. De pudrede den hvid med mel. Håret blev samlet i nakken med en stor sort sløjfe. Guldberg har en bredt blåt silkebånd over skulderen. Det betyder, at han er 'ridder af elefanten'. Det var den fineste titel, man kunne få i 1700-tallet. Kongen gav den kun til rigets vigtigste mænd. Guldberg var stolt da han blev kåret til ridder.

Tyskland. For det andet fandt han på en masse forandringer. For det tredje kyssede han hemmeligt med dronningen.

En dag blev det for meget for Guldberg, Frederik og nogle andre. De rottede sig sammen mod Struensee. De arresterede ham og anklagede ham for landsforræderi fordi han kyssede med dronningen. Struensee fik hukket hovedet af og sat sine ben og arme på pæle.

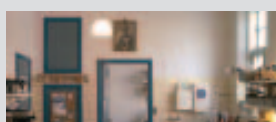
Bagefter blev Guldberg den mest magtfulde mand ved hoffet. Hans far, den fattige bedemand, var stolt af ham.

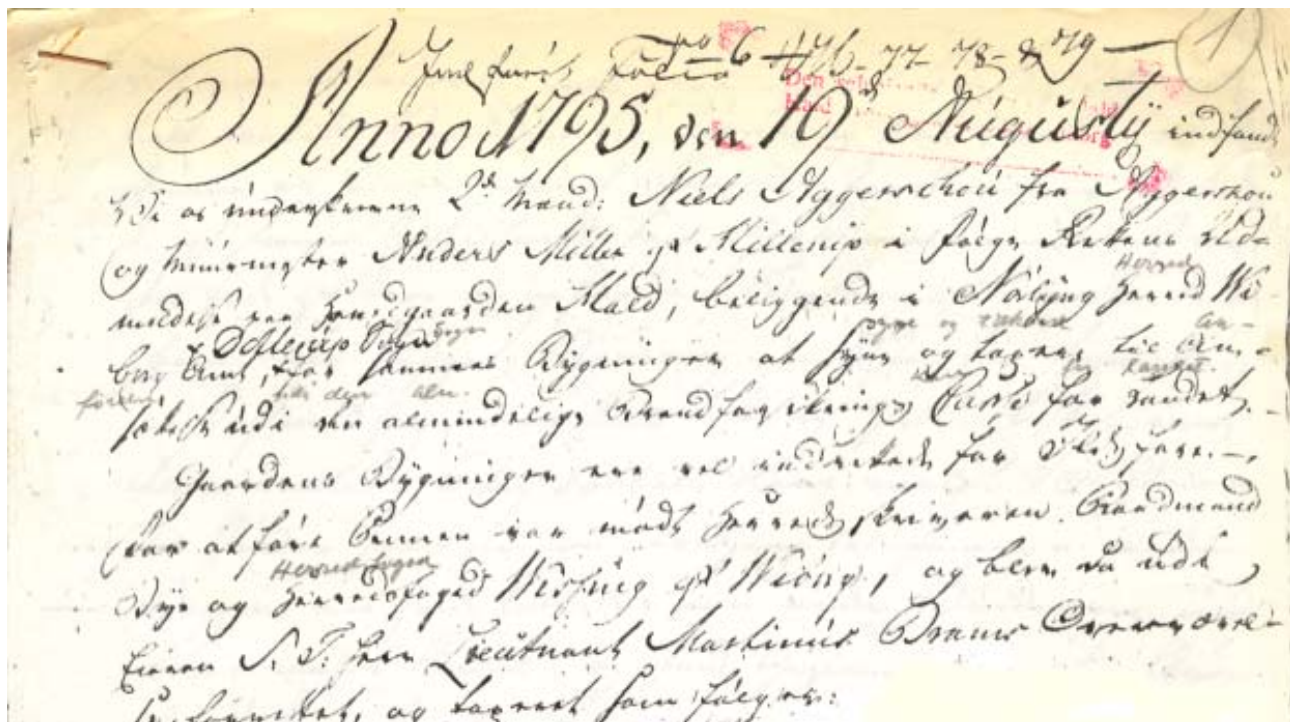
Da Guldberg blev gammel flyttede han til Hald Hovedgaard.

Guldberg var gift med Lucie Emerence. De havde fem børn. Men de var alle sammen voksne, da Guldberg og Lucie flyttede til Hald. Det var kun sønnen Peder, som boede hos dem.

Læs også om

Mellemgangen, Riddersalen, Havestuen og Køkkenet, om **Guldbergs Allé,** om **Hald Hovedgaard,** om **Lucies død** og ikke mindst om **Høegh-Guldbergs tænder!**

Hald Hovedgaard

Hald var et helt lille samfund. I midten lå den røde hovedbygning. Her boede Guldberg, Lucie, Peder og deres tjenestefolk. Omkring hovedbygningen lå staldene og laden. På Guldbergs tid så stalde og lade anderledes ud end i dag. Der hænger et billede af Halds gamle kostald i pejsestuen.

Uden om Hald lå Guldbergs jord. Der lå også et par

landsbyer. Der boede bønderne. Det var Guldberg, som ejede landsbyernes huse, skovene og Hald Sø. Det var ham som bestemte alt. Bønderne var ikke altid så glade for at Guldberg bestemte. De arbejdede hver dag på Guldbergs jord.

Guldberg var en gammel mand, da han boede på Hald. Han var slet ikke særlig interesseret i at bestemme. Han ville helst bare læse bøger.

Her er starten af Hald Hovedgaards 'dåbsattest'. En brandtaksation (et brandforsikring-papir) fra 1795. Det er skrevet med gotisk håndskrift og ikke let at læse.

Teksterne til Guldbergs Hald er lavet af historiker Laura Bertram.

Guldbergs allé

Der er ikke nogen der ved, hvorfor de gamle lindetræer kaldes for „Guldbergs allé“. Men det siges, at Guldberg plantede disse flotte træer.

Det siges også, at Guldberg døde af en forkølelse. En dag havde han siddet for længe i haven. Han blev forkølet, og han blev aldrig rask igen. Måske sad han under et af lindetræerne og kiggede ud over søen, den dag han blev forkølet.

Kig på billedet i Havestuen. Det blev malet i 1790. Guldberg købte først Hald i 1797.

- Tror du Guldberg plantede lindetræs-alléen?
- Hvad kan du genkende på billedet?
- Hvad er forandret?

Riddersalen

Der var tit gæster på Hald. Nogle gange holdt Guldberg og Lucie bal. Så blev der danset i Riddersalen. Guldberg serverede the, kaffe og varm chokolade. Det var tidens nye mode. I dag drikker alle the og kaffe. Men dengang var det kun de rige, som havde råd til sådan en luksus.

Hald er bygget på en akse. En *akse* er en lang lige linie. Du kan se den, hvis du kigger ud af riddersalens vinduer. Den starter med Ravensbjergvej og går midt gennem riddersalen. Så går den ned gennem parken, imellem pavillonerne og de fire lindetræer. Den fortsætter nedover terrasserne, ud på bådebroen og ud i Hald Sø. Man kan også se den som et hul i skoven på Inderøen. Aksen symboliserede magt.

- Hvorfor tror du at Hald er bygget på en akse?

Lucies død

Lucie døde få måneder før Guldberg. Han var selv gammel og syg af forkølelse. I et brev til vennen Bülow skrev han: „Men midt under alt dette bliver min saa elskte og saa længe svagelige Kone med ét saa angreben af sin plagende Slim, at hun, saare uventet for os alle, i mindre end 19 Timer ved en stille Død forlod os og Krig og vort arme Fædreland d 5 Sept. Hvad Gud har villet, er det bedste; men mat er jeg, kand neppe udholde at skrive disse Linier, og har ej kunnet før.“

Havestuen

Guldberg var glad for lyse og lette farver. Selvom han var en mand, så var han også glad for yndige blomsterkurve. Det var nemlig højeste mode. Dengang var der ikke forskel på drenge- og pigefarver.

I Havestuen hænger et gammelt panel med en blomsterkurv. Panellet brugte Guldberg om vinteren. Han satte den fast foran havedøren.

- Hvorfor tror du Guldberg satte panelet fast foran døren om vinteren?

- Kig godt på guldblomsterne på de andre paneler. De er ikke ens. Hvad er forskellen på blomsterne? Hvorfor tror du, at der er forskel?

Køkkenet

I køkkenet bestemte kokkepigen. Hun lavede mad til Guldberg, Lucie og Peder. Men hun lavede også mad til tjenestefolkene. Guldberg havde 13 tjenestefolk.

- Hvad lavede tjenestefolkene ?

Hald var selvforsynende med næsten alt. *Selvforsynende* betyder, at de selv skaffede al maden fra Halds jord: mel, mejeriprodukter, kød, fisk, honning, grøntsager og frugt. Men der var ikke noget køleskab og fryser. I Halds køkken kan man stadig se hvor kokkepigen opbevarede al den mad, som skulle holdes kold.

- Kan du finde kokkepigenes gammeldags køleskab?

Mellemgangen

Mellemgangen hed engang modtagerummet. Her tog Guldberg og Lucie imod deres gæster. Men den gang så Mellemgangen helt anderledes ud. Der var nemlig en port og en vej lige der, hvor Mellemgangen og Havestuen ligger i dag. Alle, som besøgte Hald, skulle gennem porten. De kørte i hestevogn hen over brosten. Brostenene ligger endnu lige neden under Mellemgangens trægulv. Men man kan ikke længere se dem.

- Hvordan tror du det føltes at køre på brosten, når man sad i en hestevogn?

Du kan stadig se resterne af porten i Mellemgangen og udenfor. Udenfor er der også rester af et våbenskjold. Guldberg havde sit eget våbenskjold. Måske er det hans?

- Kig på de tre vinduer. Kan du se porten?

Guldbergs tænder

Guldberg havde ikke noget badeværelse. Han og Lucie vaskede sig nemlig ikke særlig tit. Det var der ingen, som gjorde dengang. De børstede heller ikke tænder. Guldbergs tænder var fulde af huller. Mange af tænderne var trukket ud.

- Kig på billedet af Guldberg på forsiden. Hvorfor tror du, han har lukket munden?